

**В.В. Солопій, магістрант, факультет іноземних мов
Науковий керівник – доц., к.філ.н. І.В. Кузнєцова
Житомирський державний університет ім. І. Франка**

ТЕКСТОФОРМУЮЧА РОЛЬ СТИЛІСТИЧНИХ КОНВЕРГЕНЦІЙ У РОМАНІ АЙРІС МЕРДОК «ЗАМОК НА ПІСКУ»

У статті досліджено сучасний стан проблеми конвергенцій у художньому тексті, а також аналіз їх текстової ролі в структурному, семантичному, контекстуально-експресивному аспектах із залученням елементів когнітивного аналізу.

Актуальність вивчення текстових потенцій, а саме текстоформуючої ролі стилістичних конвергенцій у романі Айріс Мердок «Замок на піску» полягає у комплексному лінгвістичному підході до вивчення засобів виразності у художньому тексті, що передбачає залучення даних та методик декількох лінгвістичних царин. **Метою** дослідження є вивчення сучасного стану проблеми конвергенцій у художньому тексті, а також аналіз їх текстової ролі. **Завдання** роботи витікають із поставленої мети: показати рівень вивченості поняття конвергенції у сучасній лінгвістиці; виділити всі випадки використання стилістичних конвергенцій досліджуваним автором; проаналізувати понятійно-предметні, структурні, семантичні, контекстуально-експресивні характеристики конвергенції у тексті аналізованого твору; на основі розглянутого вище виділити текстотвірні функції стилістичних конвергенцій. **Методика** дослідження включає структурний, семантичний, лексичний, стилістичний аналіз з елементами когнітивного підходу.

Системний підхід, притаманний сучасній лінгвістиці та стилістиці зокрема, зумовлює підвищення інтересу до цілісного зв'язного тексту як до об'єкта дослідження. Вивчаючи художній текст, неможливо обмежитися ідентифікацією і поясненням окремого стилістичного прийому чи тільки однієї особливості чи функції, необхідно розглядати весь твір вцілому чи окремі закінчені його уривки так, щоб охопити виражені в них ідеї, думки і почуття. Явище конвергенції (скупчення на невеликому відрізку тексту стилістичних прийомів, які виконують спільну стилістичну функцію) цікаве не тільки тим, що виділяє найбільш важливе в тексті, а й тим, що на основі зворотного зв'язку може служити критерієм наявності стилістичної значимості у тих чи інших елементах тексту.

Аналіз стилістичної природи та особливостей вживання стилістичних конвергенцій у романі «The Sandcastle» (I. Murdoch) свідчить, що стилістична конвергенція є частотним та широко вживаним мовним стилістичним засобом, оскільки було виділено методом суцільної вибірки 102 текстових фрагменти, в яких фрагменти з стилістичними конвергенціями здебільшого об'єктом опису мають персонажі, тобто їх змістом є відносини, особливості світосприйняття, характер, внутрішній світ, переживання персонажів. Звертає на себе увагу частотність вживання стилістичних конвергенцій до певних персонажів, а саме: Мор - 52%, Рейн - 10%, Нен - 12%, Блед`ярд - 6%, Демойт - 5%, Дональд - 3%, Тім - 2% від

загальної кількості стилістичних конвергенцій (90%), у фокусі уваги яких – люди. Особливо часто відзначені стилістичні конвергенції у текстових фрагментах, де йдеться про найбільш важливі характеристики персонажів: гармонія та врівноваженість почуттів, ставлення до оточуючих. У фокусі уваги автора є і окремі особистісні риси характеру, як нерішучість Мора, владність Нен, романтичність Рейн, або особливості настрою, як, наприклад, скептицизм Демойта. Наприклад, стилістична конвергенція, використана для опису конкретних поведінкових реакцій персонажа та його окремих рис характеру: «*Ever since Mor had come to the school, some ten years ago, he had been Demoyte`s lieutenant and right-hand man, the intermediary between the staff, first unofficially, and later more officially, in the capacity of Second Master. In this particular role, Mor was sincere enough to realize, he had been able to experience the pleasures of absolute power without, remorse of conscience. He had mitigated the tyranny; but he had also been to a large extent its instrument and had not infrequently enjoyed its fruits*». Метафори *right-hand man, to experience the pleasures of absolute power, remorse of conscience, instrument of tyranny, enjoyed its fruits*, перелічення *lieutenant, right-hand man, the intermediary between the staff*, епітет *absolute*, концентрують увагу читача на неоднозначності характеру Мора у ставленні до оточуючих: двоїстості характеру почуттів, вразливості, нерішучості, прихованій владності. Саме ці риси зумовлюють його вчинки.

Проведений аналіз текстових фрагментів стилістичної природи конвергенцій і особливостей їх вживання автором свідчить про те, що стилістична конвергенція є важливим текстовим засобом створення виразності, тому однією із основних її функцій слід визначити **експресивну**.

Висока частотність і різні відтінки емоційної та смислової виразності у текстових фрагментах свідчать про важливість фрагментів із конвергенціями у створенні образів відповідних персонажів. Ця особливість використання конвергенцій свідчить про значний образотворчий потенціал аналізованих стилістичних засобів. Тобто, найважливішою виділеною текстоформуючою функцією стилістичних конвергенцій є функція **образоутворення**. Стилiстичнi конвергенцiї емоцiйно та логiчно пiдсилюють зображуванi явища та об'єкти, створюють естетичний контекст.

Дослідження структури виділених стилістичних конвергенцій доводить взаємозв'язок і обумовленість використаних засобів виразності із спільною метою. Вжиті у межах конвергенції метафори, епітети, порівняння, перелічення, повтори, іронія тощо, набувають нового, особливого значення, неповторності смислових і експресивних відтінків. У цьому виявляється єдність змісту і форми художнього твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. – Москва: Просвещение, 1990. – 300 с.
2. Кухаренко В.А. Интерпритация текста. – Москва: Просвещение, 1988. – 192 с.
3. Мореховский А.Н. Стилистика английского языка. – Киев: Вища школа, 1984. – 247 с.
4. Murdoch I. The Sandcastle. – Kharkiv, 2003. – 288 p.
5. Sosnovskaya V.B. – Analytical Reading. – Moscow: Higher School, 1974. – 184 p.

Матеріал надійшов до редакції:

Солопий В.В. Текстформирующая роль стилистических конвергенций в романе Айрис Мердок «Замок на песке».

В статье исследуется современное состояние проблемы конвергенций в художественном тексте, а также анализ их текстовой роли в структурном, семантическом, контекстуально-экспрессивном аспектах с использованием элементов когнитивного анализа.